

Näyttötutkinnon perusteet

**LASTINKÄSITTELYALAN
AMMATTITUTKINTO
2006**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

DNO 38/011/2005

MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**

PÄIVÄMÄÄRÄ **18.11.2005**

Voimassaoloaika
1.1.2006 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta
Määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
A 812/1998 1 § 1 mom

Kumoo määräyksen nro **53/011/1996**
Muuttaa määräystä nro

LASTINKÄSITTELYALAN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallituksen johtokunta on päättänyt lastinkäsittelyalan ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.1.2006 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Todistuksiin merkittävistä tiedoista ja todistusmalleista sekä henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteista määrätään erikseen.

Pääjohtajan sijainen
Ylijohtaja

Heli Kuusi

Yli-insinööri

Raili Laasonen

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	7
	1 § Näyttötutkinnot	7
	2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	7
	3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintasuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	7
2	Luku	
	LASTINKÄSITTELYALAN AMMATITUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1 § Tutkinnon osat	8
3	Luku	
	LASTINKÄSITTELYALAN AMMATITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	9
	a) Ammattitaidon osoittamistavat	9
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	9
	c) Ammattitaitovaatimukset	9
	1 § Yrityksen, asiakkaiden ja tuotteiden tunteminen	9
	2 § Lastinkäsittelyn perusteet	10
	3 § Lastinkäsittely konkreettisesti	11
	4 § Merkinanto ja liikenteenohjaus	11
	5 § Lastintuenta	12
	6 § Lastinlaskenta (taljaus)	12
	7 § Kansinostotyöt	12
	8 § Nosturityöt	13
	9 § Erikoiskonetyöt	13
	10 § Satamakohtaiset erikoistyöt	14
Liite	Ammattialan kuvaus	15

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § Näyttötutkinnot

Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista käsitellään yhtenä kokonaisuutena siten, että osaaminen voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallisen ja tiedollisen perustan yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammatti-pätevyuden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyyppitys, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydintoimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma tutkin-tojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arvioin-

tikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä toimimisessa. Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman realistinen.

Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatinhallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Kohteet tulee kiinnittää ydintaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmiin, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

LASTINKÄSITTELYALAN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Lastinkäsittelyalan ammattitutkinto muodostuu neljästä pakollisesta osasta ja kuudesta valinnaisesta osasta, joista on valittava yksi osa.

LASTINKÄSITTELYALAN AMMATTITUTKINTO	
Pakolliset osat	Valinnaiset osat, joista on valittava 1 osa
1 § Yrityksen, asiakkaiden ja tuotteiden tunteminen	5 § Lastintuenta
2 § Lastinkäsittelyn perusteet	6 § Lastinlaskenta (taljaus)
3 § Lastinkäsittely koneellisesti	7 § Kansinostotyöt
4 § Merkinanto ja liikenteenohjaus	8 § Nosturityöt
	9 § Erikoiskonetyöt
	10 § Satamakohtaiset erikoistyöt

3 Luku

LASTINKÄSITTELYALAN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

a) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito osoitetaan tekemällä todellisessa työssä ammattitaitovaatimuksissa edellytetyjä töitä. Myös erillisiä työsuorituksia, toiminnan simulointia, haastatte-
luja, ryhmäarviointia ja itsearviointia voidaan käyttää siinä laajuudessa, että osaa-
misen voidaan luotettavasti todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia sekä käytän-
nössä että alalla tarvittavan tiedon osalta. Työn taustalla olevien oheistaitojen, tieto-
jen ja määräysten hallinta voidaan tarkistaa myös suullisesti tai kirjallisesti siltä osin,
kuin se ei selviä itse näytössä. Näyttö voidaan tehdä useassa osassa tai kohteessa
kuitenkin niin, että osaaminen tulee arvioiduksi vaatimusten edellyttämässä laajuu-
dessa.

b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit

Ammattitaitoa arvioidaan tutkinnon osissa seuraavin kriteerein.

Tutkinnon suorittaja

- toimii toimintaohjeiden ja laatujärjestelmien edellyttämällä tavalla
- selviytyy työtehtävistään itsenäisesti
- kommunikoi alakohtaisella käsitteistöllä
- toimii joustavasti perus- ja häiriötilanteissa työtovereiden ja esimiesten kanssa
- työskentelee turvallista ja ergonomista työtapaa noudattaen
- käyttää asianmukaisia suojaimia
- tuntee oman työpaikan tapaturma-, tulipalo- ja ympäristöriskit
- tuntee asiakaskohtaiset laatuvaatimukset ja toimii sen mukaisesti
- ymmärtää oman toiminnan merkityksen palvelun laatuun
- ymmärtää omat vaikutusmahdollisuutensa taloudelliseen tulokseen ja toimii sen mukaisesti.

c) Ammattitaitovaatimukset

1 § Yrityksen, asiakkaiden ja tuotteiden tunteminen

YRITYKSEN TUNTEMINEN

Tutkinnon suorittaja tuntee

- yrityksen ja sen palvelutuotteen kustannusrakenteet
- yrityksen organisaation ja tavoitteet
- yrityksen tärkeimmät kilpailijat
- yrityksen tärkeimmät tunnusluvut
- työalueensa raporttien sisällön
- oman työpaikan yritysturvallisuutta koskevat määräykset.

Tutkinnon suorittaja ymmärtää

- kannattavan yritystoiminnan periaatteet
- yrityksen laatu- ja ympäristöjärjestelmien merkitykset ja periaatteet
- yleiset työlainsäädännön periaatteet
- oman tehtävänsä merkityksen osana yrityksen toimintaa.

Tutkinnon suorittaja osaa

- käyttää yrityksen viestintä- ja tietojärjestelmiä
- tulkita työalueensa raportteja ja tunnuslukuja
- toimia yritysturvallisuusmääräysten mukaisesti.

ASIAKKAIDEN JA TUOTTEIDEN TUNTEMINEN

Tutkinnon suorittaja tuntee

- yrityksen tärkeimmät asiakkaat ja päämarkkina-alueet
- käsiteltävien tuotteiden yleisimmät laatuvaatimukset
- tuotteeseen liittyvät käsittelymerkinnät.

Tutkinnon suorittaja ymmärtää

- oman toiminnan vaikutukset palvelun laatuun
- virheettömän palvelun merkityksen asiakastyytyväsyydelle ja yrityksen kilpailukyvyille
- toimitus- ja laatuvarmuuden merkityksen asiakasuskollisuudelle ja yrityksen kilpailukyvyille
- lastivirtojen oikea-aikaisen kulun tuotannossa ja läpimenoajan taloudellisen merkityksen tuotannolle käytössä olevien mittareiden avulla
- lastinkäsittelyrytmin muutosten tärkeyden asiakastyytyväsyyden kannalta.

2 § Lastinkäsittelyn perusteet

Tutkinnon suorittaja tuntee

- omaa alaa koskevan työturvallisuuslainsäädännön (työturvallisuuslaki 738/2002 ja valtioneuvoston asetus alusten lastauksen ja purkamisen työturvallisuudesta 633/2004)
- nostovälineiden oikean käytön, niiden tarkastamisen sekä hyväksymis- ja hylkäämisperusteet
- laadukkaan, asiakaslähtöisen toiminnan perusteet
- erilaisten tuotteiden käsittelymenetelmät ja asiakasohjeet
- eri alustyyppien lastausmenetelmät
- oman työpaikan yritysturvallisuutta koskevat määräykset.

Tutkinnon suorittaja osaa

- tavaroiden ja lastiyskiköiden kiinnittämisen sekä irrottamisen aluksella, laiturilla ja varastoalueella

- soveltaa oikeita, ergonomisia työtapoja työssään
- toimia työturvallisuuslainsäädännön ja yritysturvallisuusmääräysten mukaisesti.

3 § Lastinkäsittely koneellisesti

Tutkinnon suorittaja tuntee

- yleisimmät siirtokoneet, niiden huolto- ja kunnossapito-ohjeet sekä vakausta ja turvallisuusmääräykset
- erilaiset lastaustavat ja niihin sovellettavat asiakasohjeet ja laatuvaatimukset
- kustannusten muodostumisperiaatteen ja hyvän taloudellisen toiminnan perusteet.

Tutkinnon suorittaja osaa

- tavaroiden ja yksiköiden käsittelyn erilaisten siirtokoneiden avulla
- tietotekniikan perusteet ja osaa hakea/syöttää tietoja tietojärjestelmästä/tietojärjestelmään
- toimia itsenäisesti normaalissa lastinkäsittelytyössä
- toimia ja suojautua oikein vaarallisia aineita käsiteltäessä (valtionneuvoston asetus vaarallisten aineiden kuljetuksesta ja tilapäisestä säilytyksestä satama-alueella 251/2005).

4 § Merkinanto ja liikenteenohjaus

Tutkinnon suorittaja tuntee

- nostotyön perusteet ja nostolaitteisiin ja -välineisiin liittyvän lainsäädännön (työturvallisuuslaki 738/2002 ja valtioneuvoston asetus 633/2004)
- nostovälineiden oikean käytön, niiden tarkastamisen sekä hyväksymis- ja hylkäämisperusteet
- oman toiminnan merkityksen nosturinkuljettajan ja työryhmän työn sujuvuuden kannalta.

Tutkinnon suorittaja osaa

- itsenäisesti hyvää järjestelykykyä noudattaen toteuttaa lastausjärjestystä turvallisia työtapoja käyttäen
- ohjata hyväksytyin käsimerkein tai radioteitse nosturin- ja/tai kansikoneen kuljettajaa siten, että kuljettaja pystyy hallitsemaan taakkaa kaikissa olosuhteissa
- ohjata liikennettä laivojen rampeilla, kansilla ja terminaalien ovilla sekä kentillä estäen mahdolliset yhteentörmäykset.

5 § Lastintuenta

Tutkinnon suorittaja tuntee

- eri kuljetusmuodoissa esiintyvät kuljetusrasitukset
- maa- ja merikuljetusten kansalliset ja kansainväliset määräykset.

Tutkinnon suorittaja osaa

- tukea ja kiinnittää lastin yleisimpiä käytössä olevia menetelmiä ja laitteita käyttäen siten, ettei se pääse liikkumaan kuljetuksen aikana
- yksikkölastauksen tuennan perusteet ja lastin suojaustavat ja -materiaalit sekä asiakasohjeet.

6 § Lastinlaskenta (taljaus)

Tutkinnon suorittaja tuntee

- lastiyksiköiden tarkastustoimet, tavarán suojaamismääräykset ja käsittelyohjeet.

Tutkinnon suorittaja osaa

- tarkastaa tulevan ja lähtevän tavarán laadun ja määrän oikeellisuuden myös tietojärjestelmää käyttäen
- tehdä tavarán dokumentoinnin ja lastikartan asiakas- ja yksiköintiohjeita noudattaen.

7 § Kansinostotyöt

Tutkinnon suorittaja tuntee

- nostotyön turvallisen ja asianmukaisen suorittamisen perusteet ja nostolaitteita koskevat turvallisuusmääräykset ja lainsäädännön (työturvallisuuslaki 738/2002 ja valtioneuvoston asetus 633/2004)
- erilaiset nostomenetelmät ja -välineet
- hyväksytyt käsimerkit ja osaa toimia niiden mukaan.

Tutkinnon suorittaja osaa

- ohjata kansikonetta merkinantajan ohjeiden mukaisesti
- käyttää aluksella olevia nostolaitteita ja kuljettimia.

Tämän tutkinnon osan suorittaminen tarkoittaa valtioneuvoston asetuksessa 633/2004 7 § mainittua ammattitutkintoa tai sen soveltuvaa osaa.

8 § Nosturityöt

Tutkinnon suorittaja tuntee

- nostotyön turvallisen ja asianmukaisen suorittamisen perusteet ja nostolaitteita koskevat turvallisuusmääräykset ja lainsäädännön (työturvallisuuslaki 738/2002 ja valtioneuvoston asetus 633/2004)
- nosturin tyyppikohtaiset käyttöohjeet ja kuljettajalle kuuluvat huoltotoimet
- nosturin rakenteen ja tyyppikohtaiset tarkastukset
- hyväksytyt käsimerkit ja osaa toimia niiden mukaan
- erilaiset nostomenetelmät ja -välineet.

Tutkinnon suorittaja osaa

- ohjata nosturia merkinantajan ohjeiden mukaisesti
- käyttää nosturia ja tehdä nostotyöt satamakäyttöön hyväksytyllä
 - kiskonosturilla sähköturvallisuus huomioon ottaen
 - mobilinosturilla
 - ajoneuvonosturilla
 - satamapuominosturilla.

Ammattitaito osoitetaan jollakin em. nosturityypillä. Tämän tutkinnon osan suorittaminen tarkoittaa valtioneuvoston asetuksessa 633/2004 7 § mainittua ammattitutkintoa tai sen soveltuvaa osaa.

9 § Erikoiskonetyöt

Tutkinnon suorittaja tuntee

- yleisimmät siirtokoneet, niiden huolto- ja kunnossapito-ohjeet sekä vakaus- ja turvallisuusmääräykset
- erilaiset lastaustavat ja niihin sovellettavat asiakasohjeet ja laatuvaatimukset
- kustannusten muodostumisperiaatteen ja hyvän taloudellisen toiminnan perusteet
- kyseisten erikoiskoneiden erikoistoiminnot sekä huollon ja kunnossapidon.

Tutkinnon suorittaja hallitsee

- tavaran ja lastiyksiköiden käsittelyn erikoiskoneiksi luokitelluilla siirtokoneilla esim. vetomestarit, kurottajat, konttikoneet, pyöräkuormaajat, lukit jne.
- kyseessä olevat koneet laitekohtaisesti.

Ammattitaito osoitetaan jollakin em. siirtokoneella.

Tutkinnon suorittaja tuntee

- erikoistyöhön liittyvät käsittely- ja turvallisuusohjeet
- tarvittavien laitteiden käyttö-, huolto- ja kunnossapito-ohjeet
- erikoistyöhön liittyvät mahdolliset asiakasohjeet ja laatuvaatimukset.

Tutkinnon suorittaja osaa

- tehdä satamakohtaista erikoistyötä em. määräysten ja ohjeiden mukaisesti.

Tämä valinnainen osa sisältää jonkin erikoistoiminnon, jota satamassa tehdään yleisesti, mutta joka ei kuulu osien 5–9 toimintakokonaisuuksiin. Valittavan osan ammattitaitovaatimusten tulee olla tutkinnon muiden valinnaisten osien tasoinen. Lastinkäsittelyalan tutkintotoimikunta päättää etukäteen, mikä satamakohtainen erikoistyö hyväksytään tutkintoon.

LIITE

Ammattialan kuvaus

Suomen ulkomaankaupasta pääosa tapahtuu meritse satamien kautta. Satamat ovat syntyneet meri- ja maakuljetusten yhtymäkohtiin. Sujuvien tavaravirtojen aikaansaamiseksi on satamiin perustettu lastinkäsittelyyn erikoistuneita yrityksiä, joiden tehtävänä on varsinaisen lastin lastaus ja purku. Työ pitää sisällään erilaisten lastien saattamista laivaan tai laivasta sekä erilaisia varastossa tehtäviä kuormaus-, yksiköinti- sekä purkaustöitä. Lastinkäsittelijän toimenkuvaan kuuluvat myös kenttäalueella tehtävät työt.

Tavaroita siirrettäessä maakuljetuksista merikuljetuksiin ja päinvastoin vaaditaan siihen osaavaa ja ammattitaitoista henkilöstöä. Lastinkäsittelijöiden tulee hallita kaikki moitteettoman tavarankäsittelyn edellyttämä tietotaito ja heidän tulee osata käyttää nykyaikaisia siirtolaitteita ja työvälineitä työturvallisuusohjeita noudattaen. Nykyaikainen tietojenkäsittely tulee asettamaan uusia haasteita lastinkäsittelijän työlle. Asiakkaiden vaatimukset reaaliaikaisesta tiedonhallinnasta ja tavarankuljetusnopeudesta lisääntyvät. Tämä asettaa lastinkäsittelijän ammattitaidolle suuria vaatimuksia etenkin lastin moitteettoman kunnon ja sen oikea-aikaisen käsittelyn suhteen.

Lastinkäsittelyalalla työ on hetkittäin kiireistä ja pienemmissä satamissa kausiluonteista. Työn epätasaisesta kuormituksesta johtuen tulee lastinkäsittelyalan henkilöstön olla valmis joustavaan työskentelyyn. Työolosuhteet voivat vaihdella, joten hyvää kuntoa ja terveyttä tarvitaan. Lastinkäsittelyala on luokiteltu yhdeksi vaarallisimmista aloista Suomessa, joten työturvallisuusmääräysten noudattaminen on ehdottoman välttämätöntä.